

Henk Michielse

Het Scholenwerk van het IvAO

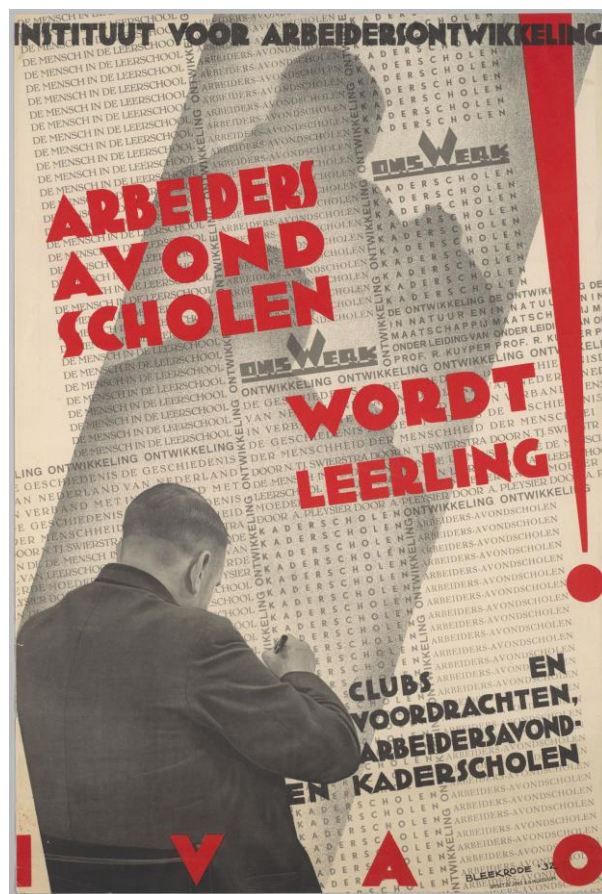
Een heel bijzondere bijdrage aan de vorming van de arbeiders leverde het IvAO met zijn scholenwerk. Ook al was in 1901 de [Leerplichtwet](#) aangenomen die de leerplicht tot 12 jaar invoerde, toch hadden nog heel veel arbeiders maar een gebrekkige ontwikkeling genoten, waar de beweging problemen mee had.

Vanaf 1932 pakte het IvAO dit probleem systematisch en professioneel aan via de Arbeidersavondschool (AAS) en de Plaatselijke kaderschool (PKS). In 1932 startte het Instituut met *Arbeidersavondscholen*; eind december waren er al 131 met in totaal 3.413 leerlingen. De school had twee klassen. Er werd één avond per week 3 x 3 kwartier les gegeven gedurende veertig weken per jaar en er waren drie vakken:

- *Nederlandse taal* - hierbij ging het om de leerstof uit de 6e en 7e klas van de lagere school, al was dat voor velen nog vaak te hoog gegrepen.
- *Rekenen en administratieve kennis* - hierbij werd voornamelijk uitgegaan van concreet materiaal van een aantal vakbonden, zoals de administratie van een staking. De sommen waren tegelijkertijd oefeningen in rekenvaardigheid én instructief voor het vakbondswerk.
- *Sociale kennis* - hier ging het merkwaardigerwijze niet om kennis van de maatschappelijke verhoudingen en de geschiedenis van de sociaal-democratische arbeidersbeweging, maar om elementaire kennis op het gebied van aardrijkskunde en staatsinrichting.

Vervolgens werd gestart met de *Plaatselijke kaderschool*, PKS. Eind 1932 had het IvAO er 46, met 1.091 leerlingen. In 1939 waren er nog 5 met 92 leerlingen. De cursussen op de PKS duurden twee jaar met twee avonden les per week. De vakken waren: economie, staatsinrichting, boekhouden en handelsrekenen, Nederlandse taal, zowel spelling en grammatica als het actief hanteren van de taal.

Vooraf het onderwijs in economie en staatsinrichting leverde nog al wat problemen op. De stof was voor de arbeiders-deelnemers heel moeilijk. De voorkennis van de leerlingen was heel gebrekkig en het onderwijssysteem was heel schools. De deelnemers wilden ook graag discussiëren over de problemen waar partij en vakbeweging mee te maken hadden. Maar dat mocht helemaal niet. In een jaarverslag werd geconstateerd: de vakken economie en staatsinrichting bevatten 'actuele vraagstukken, waarover men gaarne spreekt, gaarne debatteert, maar welke debatten op onze scholen niet thuis horen'.

Had het ook anders gekund? Ja! In Duitsland hadden linkse sociaal-democraten een onderwijssysteem ontwikkeld dat uitging van de eigen ervaringen van de deelnemers, waardoor zij zich ook veel meer bij de thema's betrokken voelden, een stelsel dat in de jaren 1960-70 opnieuw zou worden geïntroduceerd als het 'exemplarisch leren'.

De top van het scholenwerk was de *Arbeiders Kaderschool (AKS)*, waar een kleine, geselecteerde groep kaderleden mocht beginnen aan een vierjarige leergang van vier á vijf weken per jaar in internaatsverband. Deze leergang werd gegeven in het Troelstra-oord en stond los van het IvAO. Zowel op de AKS, als op de voorbereidende AAS, mocht op geen enkele manier aan politiek gedaan worden. De leiding van de AKS formuleerde het zo: 'Men verwacht of wenst hier socialistische scholing, versterking van socialistisch inzicht of soms nog meer specifiek van marxistisch inzicht. Daarvan kán en mág hier geen sprake zijn'. Noch bij de AAS, noch bij de PKS ging het dus om socialistische vorming. Het ging om wat in latere historische studies 'functionarissenscholing' werd genoemd, het kweken van een geschoold en volgzzaam kader, al waren veel kaderleden zelf het daar niet mee eens.

Pagina uit het Leerboek voor arbeiders avondschole: sociale kennis A1

